

ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬО-НАУКОВИХ ПРОГРАМ НА ТРЕТЬОМУ РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ЕТНОЛОГІЧНИЙ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ

Наталія Стішова,

кандидат історичних наук,
заступник директора з наукової роботи Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України
<https://orcid.org/0000-0001-6577-2325>

Катерина Бех,

кандидат історичних наук,
вчений секретар Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України
<https://orcid.org/0000-0002-6779-623X>

Анотація. У поданому інформативному матеріалі представлено аналітику щодо проблем сучасної науково-освітньої діяльності, яка нині є однією з обов'язкових умов успішного існування будь-якої країни та пріоритетом у розвитку громадянського суспільства. Завданням наукової академічної установи є забезпечення належного рівня реалізації освітньо-наукових програм у сфері гуманітаристики з урахуванням викликів сьогодення, зокрема залучення в освітній процес етнонаціональних компонентів.

Ключові слова: освітньо-наукові програми, культурна спадщина, етнонаціональні питання, просвітницький аспект, цифровізація.

IMPLEMENTATION OF EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC PROGRAMS AT THE THIRD LEVEL OF UNIVERSITY EDUCATION IN THE ACADEMIC SPHERE: ETHNOLOGICAL AND CULTURAL ASPECTS

Nataliia Stishova,

candidate of historical sciences,
Deputy Director for Research, M. Rylsky Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology,
National Academy of Sciences of Ukraine

Bekh Kateryna,

candidate of historical sciences,
Scientific secretary, M. Rylsky Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology, National
Academy of Sciences of Ukraine

Annotation. This informative material presents analytics on the problems of modern scientific and educational activities, which is now one of the preconditions for the successful existence of any country and a priority in the development of civil society. The task of the scientific academic institution is to ensure the proper level of implementation of educational and scientific programs in the field of humanities, taking into account the challenges of today, in particular the involvement of ethno-national components in the educational process.

Keywords: educational and scientific programs, cultural heritage, ethno-national issues, educational aspect, digitalization.

Нелегким викликом для академічних установ гуманітарних галузей є трансформування аспірантури відповідно до оновлених нормативно-

правових актів, що передбачають запровадження європейських вимірів якості освіти. Колективи наукових установ, зокрема багатопрофільного Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, розуміють важливість існування безперервного процесу підготовки молодшої генерації науковців, які в перспективі будуть проводити свої дослідження у руслі розвитку нашої держави на світовій арені.

Реалії останніх восьми років, від початку окупаційних наступів росії, демонструють світовому співтовариству нові інструменти боротьби за політичні та національні інтереси, зокрема йдеться не лише про використання сучасного збройного ресурсу. На передовий та основний фронт також виходять інформаційні засоби, які мають значний вплив на формування суспільно-політичних настроїв населення як вітчизняного, так і різних західноєвропейських країн.

Відтак, виникає потреба в якісному контенті наукового обґрунтування побутування національно-культурних цінностей і важливості збереження матеріальної та нематеріальної культурної спадщини задля майбутнього держави та її успішного незалежного розвитку. Зокрема, провідні науковці установи неодноразово в ЗМІ та в публікаціях у фахових виданнях порушували питання про збереження та роль мистецького надбання України у процесі державотворення (Кузик, 2022; Тримбач, 2022).

Науковий і науково-педагогічний колектив Інституту вбачає своїм основним завданням виховати фахівців із глибокими знаннями в галузі гуманітаристики, які працюватимуть на користь розбудови держави, збереження та відтворення народознавчо-мистецького (етнографічного, музично-пісенного, декоративно-прикладного, кіно- й театрального, славістичного) фонду.

Очевидно, що на сьогодні питання про надання якісної освіти та загалом збереження в Україні молодих науковців має бути в пріоритеті, оскільки попереду (після перемоги) нас очікує етап відбудови України – набуття статусу зразкової європейської держави, що ніяк не зможе відбутися без інтелектуальної, активної та патріотичної молоді. ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України має достатню кількість фахівців народознавчої та мистецької галузей, щоб забезпечувати здобувачам високий рівень знань і умінь зі спеціальностей «Культурологія» й «Історія та археологія» (спеціалізація «Етнологія»). Уже кілька років поспіль наші науковці намагаються зосереджувати свою діяльність не лише на профільних дослідженнях і вивченні актуальних мистецтвознавчих й етнонаціональних проблем (Скрипник, 2019; Рендюк, 2022; Стішова, 2022; Бех, 2022; Бех, 2016; Головка, 2015; Веремєнко, 2021 та ін.), а також фокусуються на забезпеченні складових освітньо-наукового рівня вищої освіти.

З огляду на те, що маємо досить обмежену кількість місць до вступу в аспірантуру за державним замовленням, то передусім звертаємо увагу на вступників мотивованих майбутнім науково-дослідницьким результатом. Незважаючи на малу кількість здобувачів (наприклад, 1-2 чол. на одну спеціальність), Інститут намагається повною мірою забезпечувати

структурованість і послідовність усіх освітніх та наукових компонентів. Водночас із практичного досвіду маємо й питання організаційного характеру, які потребують розв'язання: зокрема, це недостатність профільних видань, що входять до наукометричних баз (Scopus і WoS), для опублікування статей науково-педагогічних співробітників, обмежені технічні можливості для забезпечення цифровізації освітньо-наукового процесу, доступу до міжнародних баз оцінювання та перевірки на плагіат тощо.

Дотримуючись нових освітньо-наукових вимог, враховуємо свій попередній досвід, обов'язково звертаємо увагу на поради колег. Зокрема, цінними для подальшої реалізації якісної підготовки здобувачів вищої освіти третього рівня будуть і міркування щодо освітньо-наукових програм учасників науково-практичного семінару.

Вважаємо, що на третьому рівні вищої освіти освітньо-наукові програми мають включати компоненти національно-культурного просвітницького характеру, адже для майбутнього України важливо мати фахівців усебічно розвинених, популяризаторів вітчизняної наукової думки, учених, які з гідністю представлятимуть інтелектуальну еліту держави на світовій арені.

Список посилань

- Бех, К. (2022). Весілля в умовах війни як складова сучасної етнокультури українців. *Українознавство*, 4 (85), 210-219. [https://doi.org/10.30840/2413-7065.4\(85\).2022.270124](https://doi.org/10.30840/2413-7065.4(85).2022.270124)
- Bekh, K. (2021). Historical transformations of Ukrainian ritual culture in urbanized environment (the 1920s – early XXI century). *Український історичний журнал*, 1, 132-141. <https://doi.org/10.15407/uhj2021.01.098>
- Бех, М. (2016). Традиційний одяг околичної шляхти Північно-Східної Житомирщини кінця XIX–початку XX століття (за матеріалами села Бехи Коростенського району Житомирської області). *Народна творчість та етнологія*, 6, 68-76.
- Головко, О. (2015). Виноробство на подільському побережжі Дністра: регіональні особливості та бессарабський вплив. In *Етнокультурні процеси українсько-східнороманського порубіжжя* (с. 81-93). Одеса : «Одеський національний університет імені І. І. Мечникова».
- Веремеєнко, Т. (2021). Мистецькі й технічні засоби лаврських малюнків у XVIII столітті. *Народна творчість та етнологія*, 1, 110-119.
- Кузик, В. (2022). Музична культура України на виклики часу. *Народна творчість та етнологія*, 4, 17-24.
- Рендюк, Т. (2022). [Вимушена міграція в надзвичайних умовах російсько-української війни та її негативні наслідки для генофонду України](#). *Народна творчість та етнологія*, 3, 5-14.
- Скрипник, Г. (2019). Питання етнологічної термінології на сторінках "Первісного громадянства". *Матеріали до української етнології*, 18 (21), 144-152.
- Stishova, N. (2022). "Temple Feast" and "Village Day" within the discourse of modern Ukraine. *Revista de Etnologie si Culturologie*, XXXI, 100-106. <https://doi.org/10.52603/rec.2022.31.11>
- Стішова, Н. (2018). [Руйнівні процеси в етнокulturі українців за умов тоталітаризму \(на матеріалі календарних свят і обрядів\)](#). *Матеріали до української етнології*, 17 (20), 95-105.
- Тримбач, С. (2022) [Колоніальна спадщина Росії в українському кінематографі: проблеми подолання](#). *Народна творчість та етнологія*, 4, 7-16.